

Základní pojmy

Aktivní záloha

Příslušníci Aktivní zálohy se několik týdnů v roce věnují vojenskému výcviku, ve zbytku času se věnují svému civilnímu povolání. Kombinují tak dvě kariéry: vojenskou a civilní.

V případě potřeby jsou jednotky Aktivní zálohy na základě rozhodnutí vlády nasazeny do akce. Jejich typickými úkoly jsou pomoc při živelních pohromách a ostraha objektů důležitých pro obranu státu v případě zhoršení bezpečnostní situace.

Armáda České republiky

Armáda České republiky je hlavní složkou ozbrojených sil České republiky. Je určena k obraně státu proti vnějšímu vojenskému napadení. Může se podílet na plnění úkolů v rámci operací k udržení či nastolení míru a k obraně ve smyslu závazků, které pro Českou republiku vyplývají z Charty OSN, ze Severoatlantické smlouvy a z dalších mezinárodních smluv.

Asymetrické hrozby

Vychází z neočekávaných či netradičních přístupů boje, které mají obejít nebo podlomit protivníkovu sílu tím, že ohrozí jeho zranitelná místa takovými technologiemi nebo modernizovanými prostředky, jež se liší od běžného konvenčního vedení operací. Příkladem jsou informační války a všechny formy terorismu.

Bezpečnost

Stav, kdy je systém schopen odolávat známým a předvídatelným vnějším a vnitřním hrozbám, které mohou negativně působit proti jednotlivým prvkům (případně celému systému) tak, aby byla zachována struktura systému, jeho stabilita, spolehlivost a chování v souladu s cílovostí. Je to tedy míra stability systému a jeho primární a sekundární adaptace.

Bezpečnostní politika Evropské unie

Společná zahraniční a bezpečnostní politika Evropské unie zahrnuje všechny otázky spojené s bezpečností Evropské unie a jejím cílem je vybudovat stabilní a bezpečné prostředí pro občany Evropské unie, chránit společné hodnoty, zájmy, nezávislost a celistvost Evropské unie, posilovat mezinárodní mír a mezinárodní bezpečnost v souladu se zásadami OSN, rozvíjet a upevňovat demokracii, právní stát a podporovat dodržování lidských práv a základních svobod. Nedílnou součástí společné zahraniční a bezpečnostní politiky je společná bezpečnostní a obranná politika, která zajišťuje operativní schopnost Evropské unie prostřednictvím civilních a vojenských prostředků. Tyto prostředky jsou využívány pro mise mimo území Evropské unie k udržení míru, předcházení konfliktům a posilování mezinárodní bezpečnosti.

Bezpečnostní systém

K zajištění bezpečnostních zájmů vytváří Česká republika hierarchicky uspořádaný bezpečnostní systém. Tvoří ho prezident republiky, Parlament České republiky, vláda,

Bezpečnostní rada státu a její pracovní orgány, ústřední správní úřady, krajské a obecní úřady, ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, zpravodajské služby, záchranné sbory, záchranné služby a havarijní služby. Za řízení a funkčnost bezpečnostního systému je odpovědná vláda.

Branná povinnost

Branná povinnost je povinnost státního občana České republiky (muže i ženy), plnit úkoly ozbrojených sil České republiky. Zahrnuje povinnost občana podrobit se odvodnímu řízení, vykonávat vojenskou činnou službu a plnit další povinnosti stanovené branným zákonem. Branná povinnost vzniká občanovi dnem následujícím po dni, v němž dosáhne věku 18 let, a zaniká dnem dosažení věku 60 let. Občan brannou povinnost plní za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.

Druhy sil a vojsk/služeb

Pozemní síly jsou určeny k vedení obranné a útočné bojové činnosti, ochraně komunikací, objektů a prostorů mimo oblast přímé bojové činnosti, monitorování situace v přiděleném prostoru, udržování klidu a pořádku a ochraně civilního obyvatelstva při mírových a jiných nestandardních operacích mimo území státu, posílení ochrany státní hranice, střežení důležitých objektů na území České republiky a plnění úkolů ve prospěch Policie České republiky. Dále jsou určeny pro plnění úkolů prevence a reakce na krizové situace v národním a aliančním rozsahu. Jejich organizace umožňuje vytváření potřebných úkolových uskupení pro řešení taktických úkolů a operací částí nebo všemi silami pozemních sil, samostatně nebo v sestavě aliančního uskupení na území České republiky i mimo něj.

Hlavním úkolem **vzdušných sil** Armády České republiky je zabezpečení nedotknutelnosti vzdušného prostoru České republiky, který vzdušné síly zajišťují v rámci NATINADS (kolektivní obrana vzdušného prostoru) a v případě potřeby prostředky národního posilového systému protivzdušné obrany České republiky. Kromě výše zmíněných skutečností plní vzdušné síly nezastupitelnou úlohu při podpoře pozemních sil, zabezpečení mobility vojsk, možnosti provedení rychlého manévru a zabezpečení úkolů přepravy. V mírových podmínkách se vzdušné síly stanovenými silami a prostředky dále podílejí na plnění úkolů, které vyplývají z přijatých zákonů a mezirezortních dohod.

Síly podpory jsou výkonným prvkem rezortu obrany v oblasti logistické, zdravotnické a veterinární podpory v operacích na území České republiky i mimo něj a při zabezpečení aliančních sil na území České republiky v rámci plnění úkolů podpory hostitelskou zemí. Jsou orgánem pro řízení zabezpečení ozbrojených sil České republiky věcnými a lidskými zdroji k překonání krizových stavů v míru, za stavu ohrožení státu nebo ve válečném stavu a příprav zajištění jejich činnosti při rozvíjení na válečnou organizační strukturu a ve válečné operaci. V oblasti vojenské dopravy jsou síly podpory jedinečným prvkem k plánování, řízení a koordinaci vojenských přeprav a přesunů ozbrojených sil České republiky na území i mimo území České republiky a přeprav ozbrojených sil jiných států na území našem.

Úkolem **Duchovní služby** Armády České republiky je podporovat velitele všech stupňů v jejich odpovědnosti za naplňování a ochranu lidského rozměru života každého vojáka v činné službě a občanského zaměstnance. Nabízet pomoc při řešení osobních krizí i těžkostí, které vznikají v pracovním, osobním a rodinném životě pracovníků rezortu Ministerstva obrany. Přispívat k rozvíjení a prohlubování demokratických tradic evropské kultury v rezortu

Ministerstva obrany. Vytvářet podmínky pro naplňování ústavně zaručených lidských práv, která souvisejí se svobodou vyznání pro pracovníky rezortu Ministerstva obrany ve všech situacích spojených s plněním jejich služebních a pracovních povinností.

Kolektivní obrana

Česká republika zajišťuje obranu své suverenity a územní celistvosti v rámci společné obrany NATO podle článku 5 Severoatlantické smlouvy. Členství v NATO a dalších mezinárodních bezpečnostních organizacích nesnímá z České republiky její prvotní odpovědnost za vlastní obranu. Základním předpokladem pro naplnění zákonných povinností a spojeneckých závazků je budování účinného systému obrany státu a vlastních obranných schopností v souladu s článkem 3 Severoatlantické smlouvy, v němž se spojenci zavazují jednotlivě i společně stálou a účinnou svépomocí a vzájemnou výpomocí udržovat a rozvíjet svoji individuální i kolektivní schopnost odolat ozbrojenému útoku.

Krizové stavy v rámci České republiky

Stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu, válečný stav.

Mimořádná služba

Druh vojenské činné služby vykonávaný za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.

Mobilizace ozbrojených sil České republiky

Aktivace všech sil a prostředků ozbrojených sil při obraně vlastního území České republiky a blízkého území spojenců. Jde o jedno z opatření přechodu z mírového na válečný stav.

NATO

Podpisem Washingtonské smlouvy v dubnu 1949 o vzniku Severoatlantické aliance vytvořilo deset evropských států, Spojené státy americké a Kanada společný bezpečnostní systém, založený na partnerství. V březnu 1999 byla do Severoatlantické aliance přijata Česká republika.

Základním posláním NATO je ochrana svobody a bezpečnosti všech jeho členů politickými i vojenskými prostředky v souladu se zásadami Charty OSN. Od samého počátku své existence pracuje Aliance ve prospěch vytvoření spravedlivého a trvalého mírového pořádku v Evropě, založeného na společných hodnotách demokracie, lidských práv a právního státu.

Nevojenské použití Armády České republiky

Armádu České republiky lze použít k záchranným pracím při pohromách nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí nebo k likvidaci následků pohromy.

Nouzový stav

Vláda může vyhlásit nouzový stav v případě živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek.

Vyhlašuje se pro celé území nebo pro omezené území státu na dobu nejdéle 30 dnů. Uvedená doba lze prodloužit po předchozím souhlasu Poslanecké sněmovny.

Obrana státu

Souhrn opatření k zajištění svrchovanosti, územní celistvosti, principů demokracie a právního státu, ochrany života obyvatel a jejich majetku před vnějším napadením. Zahrnuje výstavbu účinného systému obrany státu, přípravu a použití odpovídajících sil a prostředků a účast v kolektivním obranném systému.

Ozbrojené síly České republiky

K zajišťování své bezpečnosti vytváří Česká republika ozbrojené síly, které se člení na armádu, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž.

Základním úkolem ozbrojených sil je připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení. Ozbrojené síly plní též úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků České republiky o společné obraně proti napadení.

Ozbrojené síly spolupracují s cizími ozbrojenými silami na základě mezinárodních smluv. Podílejí se na činnostech ve prospěch míru a bezpečnosti, a to zejména účastí v operacích na podporu a udržení míru a při záchranných a humanitárních akcích.

Plán obrany České republiky

Plán obrany je základním plánovacím dokumentem pro zajištění obrany státu. Určuje hlavní směry přípravy a použití všech zdrojů státu pro obranu státu za stavu ohrožení státu a za válečného stavu a stanovuje povinnosti jednotlivým složkám státu k zajištění obrany státu.

Povinná záloha ozbrojených sil České republiky

V povinné záloze jsou vojáci, kteří mají brannou povinnost a kteří byli vyřazeni z aktivní zálohy, kterým zanikl služební poměr vojáka z povolání, kteří byli propuštěni z výkonu mimořádné služby a vojáci, kteří byli odvedeni při odvodním řízení za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu před povoláním k výkonu mimořádné služby.

Příprava občanů k obraně státu

Příprava občanů k obraně státu je dobrovolná a má charakter vzdělávání. Zahrnuje zejména zdravotnickou přípravu, přípravu k civilní ochraně, zájmovou činnost s technickým a sportovním zaměřením, přípravu obyvatelstva k sebeobraně a vzájemné pomoci a další činnosti spojené se zabezpečením přípravy k obraně státu.

Stav nebezpečí

Hejtman nebo primátor hlavního města Prahy může vyhlásit stav nebezpečí v případě, jsou-li ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí, pokud nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu, a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů, orgánů krajů a obcí, složek integrovaného záchranného systému nebo subjektů kritické infrastruktury. Vyhlašuje se pro celý kraj nebo část kraje na dobu nejvýše 30 dnů. Uvedenou dobu lze prodloužit se souhlasem vlády.

Stav ohrožení státu

Parlament může vyhlásit stav ohrožení státu, je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy. Vyhláší se na území celého státu nebo na omezeném území státu, doba jeho trvání není omezena.

Strategické bezpečnostní dokumenty České republiky

Strategie označuje koncepční organizaci a řízení určité činnosti za účelem ovlivnění budoucích podmínek a dosažení definovaných cílů. Strategie bývá chápána jako obecný postup nebo umění koncepčně dosahovat stanovených cílů pomocí identifikovaných prostředků, metod a nástrojů v určitém časovém rozvrhu.

Bezpečnostní strategie České republiky

Bílá kniha o obraně České republiky

Obranná strategie České republiky

Koncepce přípravy občanů k obraně státu

Koncepce mobilizace ozbrojených sil České republiky

Koncepce aktivní zálohy ozbrojených sil České republiky

Doktrína Armády České republiky

Válečný konflikt

Otevřený ozbrojený konflikt vyhlášený mezi dvěma státy nebo společenskými komunitami, který se projevuje přerušением normálních politických a diplomatických aktivit mezi oběma stranami, případně mobilizací všech jejich dostupných zdrojů. V oblasti, kde ke střetu dochází, může vyústit ve vyhlášení válečného stavu nebo válečné situace.

Válečný stav

Parlament může vyhlásit válečný stav, je-li Česká republika napadena nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení. Vyhláší se na území celého státu, doba jeho trvání není omezena.

Vnější bezpečnost

Stav, kdy jsou na nejnížší možnou míru eliminovány hrozby ohrožující stát a jeho zájmy zvnějšku a kdy je tento stát k eliminaci existujících i potenciálních vnějších hrozeb efektivně vybaven a ochoten. Hrozby mohou být vojenské nebo ekonomické povahy, mohou mít charakter migrační vlny apod. Je to také souhrn mezinárodněpolitických, ekonomických a vojenských vztahů státu s okolními státy a koalicemi, jejichž prostřednictvím prosazuje své státní zájmy.

Vnitřní bezpečnost

Stav, kdy jsou na nejnížší možnou míru eliminovány hrozby ohrožující stát a jeho zájmy zevnitř a kdy je tento stát k eliminaci stávajících i potenciálních vnitřních hrozeb efektivně vybaven a k ní ochoten. Je to rovněž souhrn vnitřních bezpečnostních podmínek a legislativních norem a opatření, kterými stát zajišťuje demokracii, ekonomickou prosperitu a bezpečnost občanů, a jimiž stanoví a prosazuje normy morálky a společenského vědomí.

Voják v záloze

Vojákem v záloze je občan, který má brannou povinnost a je zařazen v aktivní nebo povinné záloze ozbrojených sil. Vojenskou činnou službu v době mimo stav ohrožení státu nebo válečný stav vykonává na základě povolání na vojenském nebo výjimečném vojenském cvičení.

Voják z povolání

Vojákem z povolání je občan, který vojenskou činnou službu vykonává jako svoje zaměstnání. Voják je ve služebním poměru k České republice. Občan může být povolán do služebního poměru jen na základě vlastní žádosti.

Do služebního poměru může být povolán občan České republiky starší 18 let, který složil vojenskou přísahu, vykonal základní nebo náhradní vojenskou službu, není členem politické strany, politického hnutí, odborové organizace, nepodporuje, nepropaguje nebo nesympatizuje s hnutím, které prokazatelně směřuje k potlačování práv a svobod člověka nebo hlásá národnostní, náboženskou anebo rasovou zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob, je trestně bezúhonný, je zdravotně způsobilý k výkonu služby a splňuje kvalifikační předpoklady stanovené pro služební zařazení.

Vojenská činná služba

Mimo stav ohrožení státu nebo mimo válečný stav vojenská činná služba zahrnuje službu vojáka z povolání, vojenské cvičení a výjimečné vojenské cvičení. Za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu je vojenskou činnou službou pouze mimořádná služba. Při vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu se na mimořádnou službu mění všechny druhy vojenské činné služby.

Vojenské cvičení

Druh vojenské činné služby, k jejímuž výkonu jsou povoláváni vojáci v záloze. Slouží k přípravě vojáka v záloze k plnění úkolů ozbrojených sil.

Vrchní velitel ozbrojených sil České republiky

Prezident republiky je vrchním velitelem ozbrojených sil. Schvaluje základní vojenské řády, jmenuje a odvolává náčelníka Vojenské kanceláře prezidenta republiky, propůjčuje čestné nebo historické názvy a bojové prapory vojenským útvarům, vojenským zařízením a vojenským záchranným útvarům.

Výjimečné vojenské cvičení

Druh vojenské činné služby, k jejímuž výkonu jsou povoláváni vojáci v záloze, pokud to vyžadují záchranné práce při živelních pohromách nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, životní prostředí nebo značné majetkové hodnoty.

Zahraniční mise

Obecně stanovený úkol, plněný k tomu určenými silami a prostředky (operačním uskupením, úkolovým uskupením, národním kontingentem), zpravidla mimo území státu s cílem zabránit vzniku krizové situace a pomoci vládním i nevládním silám nastolit „normální stav“.

Záloha ozbrojených sil

Je vytvořena pro doplňování ozbrojených sil z vojáků v záloze. Skládá se z povinné a z aktivní zálohy. vojenskou činnou službu mimo stav ohrožení státu nebo válečný stav vykonávají vojáci v záloze formou vojenských cvičení a výjimečných vojenských cvičení.